

insufficiency of living space, excessive artificial structures worsened by huge number of disorienting reflective surfaces, increased competition and predation pressures due to introduction of alien and exotic species, morphological and genetic changes that reduces reproduction potential, environmental situation, poor quality of nutrition, traffic and transport collisions etc. Such a wide variety of risk factors proves the need for development and rapid implementation of solutions for the situation improvement.

To further study the level of Kyiv city comfort for birds and develop a suitable list of improvement recommendations, we also outlined and assessed the most adjusted for bird life objects and areas of the capital. The assessment was performed by the rating object according to a range of generalizing indicators, grouped into: general spatial, site vegetation, water and foraging situations, environmental quality, human and predation pressure and bird-supporting elements and factors. As a result we received two important new conclusions: (1) with the presence of relevant, big and clean water bodies many species are willing to tolerate spatial and human pressure and (2) efforts aimed at support and preservation of populations play a decisive role, and with proper human management even more transformed areas can become populated hot spots. We also defined the most favourable objects in relation to birds, which are: Darnytskyi, Sviatoshynskyi forests, Pushcha-Vodytsia, Koncha-Zaspa, Holosiivskyi NNP, Trukhaniv isle, Almazne Lake and Lisove cemetery, Sviatoshynsky ponds, Fomina and Hryshko Botanical Gardens, Bold Mountain and Pyrohiv and Feofania natural complexes. Universal advices, applicable to all objects are: the application of bird supporting structures, such as feeders or artificial nests, administration establishment, informational work at the sites, fencing, guarding, legal prosecution implementation etc.

ДО ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ СТАНДАРТНИХ ФОРМ ДАНИХ ЩОДО ОБ'ЄКТІВ СМАРАГДОВОЇ МЕРЕЖІ В УКРАЇНІ

Макарчук С.О., Карамушка В.І.

Національний Університет «Києво-Могилянська Академія», Київ, Україна

В роботі обговорюється використання стандартних форм даних територій особливого природоохоронного інтересу, що входять до Смарагдової мережі. Наводиться перелік обов'язкових параметрів, за яким здійснюється характеристика оселищного та видового різноманіття. Обговорюються переваги та недоліки застосування таких форм.

Питання якості та доступності даних щодо об'єктів охорони природно-заповідного фонду є актуальним для України, зокрема, в контексті глобалізації природоохоронної діяльності. Втіленням таких підходів в європейському масштабі є мережа Натура 2000 для країн-членів ЄС та Смарагдова мережа для країн, підписантів Бернської конвенції, серед яких є Україна. Такий статус передбачає зобов'язання щодо дотримання умов та досягнення цілей, визначених Конвенцією на національному рівні. Умови щодо створення Смарагдової мережі також передбачені Угодою про

асоціацію з ЄС, в якій, серед іншого, визначена необхідність підготовки реєстру місць (від. англ. – site, мається на увазі «об'єктів»), призначення цих місць та встановлення пріоритетів управління ними [1].

Щодо реєстру об'єктів мережі, то ще у 2017 році Україною було досягнуто суттєвого поступу через затвердження на 36-го засіданні Постійного комітету Конвенції про охорону дикої флори та фауни і природних середовищ існування в Європі переліку з 271 об'єкту Смарагдової мережі в Україні загальною площею 6,2 млн. га, що становить майже 10% площі країни [2].

Стимулюючим фактором для ефективного планування та реалізації охоронних заходів є недостатній рівень дослідження об'єктів, що охороняються, та доступу до таких відомостей, включаючи розроблені управлінські заходи, визначені у менеджмент-планах територій.

Дієвим інструментом для покращення ситуації можуть виступати стандартні форми даних, що були розроблені при підготовці національного переліку для кожного із потенційних об'єктів Смарагдової мережі - територій особливого природоохоронного інтересу (Areas of special conservation interest).

Такі форми містять інформацію щодо:

1) Ідентифікаційних даних об'єкту – назва, унікальний код, дати його визначення та індикації, а також щодо респондентів - контакти організацій та осіб що заповнили інформацію в формі.

2) Розміщення об'єкту – координати центру, площа, адміністративний та біогеографічний регіони.

3) Екологічна інформація – перелік оселищ на території об'єкту та їх характеристика, зокрема:

- код оселищ за переглянутим Додатком I Резолюції №4 Бернської конвенції,
- площа в гектарах,
- кількість печер - для оселищ A1.44, A3, A4 та H1,
- якість даних: добра – на основі досліджень, середня – базується на частково наявних даних, із застосуванням екстраполяції, низька – на основі грубих припущень;
- репрезентативність – від відмінного представлення на території до незначного;
- відносна площа покриття – відсоток площі оселища на території об'єкту в порівнянні із загальною площею таких оселищ в країні
- збереження - відмінне, достатнє, посереднє або понижене, визначається на основі комбінації низки факторів що характеризують стан оселищ;
- глобальна оцінка – загальна оцінка, що визначає цінність збереження оселища; показник варіює від видатної до хорошої та достатньої вартості для збереження.

В цьому ж блоці наводяться відомості щодо переліку та характеристик популяцій видів, визначених важливими для збереження Додатками Резолюції 6 Бернської конвенції. Крім того, наводиться аналогічна інформація щодо інших важливих видів флори і фауни, представлених в оселищах.

4) Загальна характеристика об'єкту. В даному блоці наводиться інформація щодо загального розподілу площі об'єкту за типами оселищ, а

також інша суттєва інформація, наприклад, перелік оселищ за національними класифікаціями. Також оцінюється загальний рівень якості інформації щодо об'єкту та його важливість з точки зору збереження біорізноманіття. Наводиться перелік ризиків, загроз та видів діяльності що суттєво впливають на оселища, форма власності територіями та перелік наявної документації, на основі якої були зібрані дані щодо характеристик об'єкту.

5) Статус збереження об'єкту. В блоці характеризується національний статус об'єкту, що визначає режим збереження, відносини із іншими об'єктами та інформація щодо заснування.

6) Управління об'єктом. Викладається контактна інформація органів, відповідальних за здійснення управління над територією, вказується наявність плану управління (менеджмент-плану).

7) Мапа об'єкту [3].

Перевагами таких форм є їх публічність, забезпечена публікацією всіх форм на єдиному ресурсі спільного доступу. Така інтеграція дозволяє здійснювати інтерактивний пошук подібних за параметрами об'єктів мережі за потреби, для, наприклад, порівняння планів управління.

Поверхневий аналіз стандартних форм даних об'єктів-кандидатів Смарагдової мережі виявив також ряд певних недоліків. Зокрема таких, як неповнота даних або ж низька їх якість, що, ймовірно, спричинені відсутністю ґрунтовних досліджень об'єктів на предмет різноманіття оселищ та видів флори і фауни. Здебільшого заявлені показники мають статус низького рівня точності, із використанням грубих припущень або екстраполяції. Для вже наявних даних передбачена можливість оновлення, однак контроль якості та повноти і достовірності наповнення таких оновлень не проводиться.

У підсумку, належним чином підготовлені стандартні форми даних об'єктів Смарагдової мережі [4], що містять ключові відомості щодо оселищного та видового різноманіття об'єкту, територіальних та адміністративних характеристик, практик управління, та інші, за умови достовірності викладеної інформації, можуть слугувати базою даних для пошуку кращих практик управління та оцінки видового та оселищного різноманіття, що може сприяти плануванню та ефективній реалізації охоронних заходів. Однак при цьому варто зважати на недоліки таких форм, зокрема щодо якості та повноти інформації.

ЛІТЕРАТУРА

1. Додаток XXX до Глави 6 «Навколишнє природне середовище» Розділу V «Економічне і галузеве співробітництво» Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-члена [Електронний ресурс] // Офіційний вісник України. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/file/text/26/f431629n21.doc>.

2. Засідання Робочої групи з охорони природи [Електронний ресурс] // Смарагдова мережа України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://pryroda.in.ua/emerald/zasidannya-robochoyi-hrupy-z-ohorony-pryrody.html>.

3. Guidelines for Filling the Standard Data Form: Group of Experts on Protected Areas and Ecological Networks [Convention on the Conservation of

ФІТОРИЗНОМАНІТТЯ ТА СУЧАСНИЙ СТАН РОСЛИН СИРЕЦЬКОГО ГАЮ

Кочубей Є., Лимар А., Невмержицька Н., Ядикіна О., Рак О.О.

Національний університет «Києво-Могилянська академія», Київ
Національний Ботанічний сад імені М.М.Гришка НАН України, Київ

4

Актуальність теми полягає в тому, що Сирецький гай є одним з найбільших парків Києва, що входить до природно-заповідного фонду (ПЗФ) України. Проте не зважаючи на це, досі залишається недостатньо вивченим. На території парку проводиться постійний моніторинг у зв'язку з багатовіковими дубами і липами, однак загальні дослідження рослинності та ґрунтового покриву наразі не проводяться. Рослини і їх різноманітність є головним індикатором стану повітря і ґрунту (особливо на урбанізованих територіях). Науковий моніторинг флори міських локацій, як правило, розкриває екологічний стан території їх поширення, вказує на чинники забруднення. Аналізуючи стан рослинності парку, ми можемо сказати про деякі особливості ґрунтового покриву і про вплив змін регіонального клімату на рослинність.

Метою даної роботи стало проведення наукового моніторингу і аналізу флористичного різноманіття Сирецького парку для оцінки екологічного стану ґрунтів за рослинним покривом.

Дослідження проведено у вересні 2018 р. на території Сирецького гаю. Об'єктами дослідження були: яруси дерев, чагарників, трав'янистих рослин, мохо- лишайникові, водно-болотна рослинність парку. Види визначені за допомогою визначника «Определитель высших растений Украины» враховуючи ознаки стадій онтогенетичного розвитку виду.

Лісопарк було створено після Другої світової війни у 1952 р. на базі листяного лісу (дубово-липового) у присутності соснових. Як садово-паркова пам'ятка природи парку «Сирецький гай» було створено у 1972 р. Початкова площа парку становила 204 га; у 1994 р. за рішенням Київради площу зменшили на 10 га. На сьогодні його площа становить 175,6 га, і знаходиться на території Шевченківського та Подільського районів м. Києва.

Парк розташований в долині річки Сирець між історичними місцевостями Сирець, Білице поле, Нивки, Софіївка (всередині парку), Квітникарство, Дегтяр і заводом Квазар-Мікро. Парк обмежений вулицями і їх забудовами (житлового та нежитлового типу) Білицька, Гомельська, Рожева, Ольжича (на півночі), Ясногорської і ж / д лінією (на сході), Саратовська (на заході), вулицями Салютна, Януша Корчака, Цукідзі і Магістральна (на півдні). Територію парку перетинають вулиці Сирецька, Володимира Сальського, Стеценко. Сирецький парк вул. Стеценко поділений на дві частини: частково